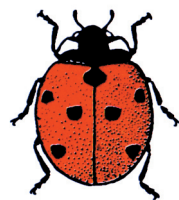

Insekt-Nytt

Medlemsblad for Norsk
Entomologisk Forening

Nr. 4 1996 Årg. 21

Insekt-Nytt nr. 4, 1996

Medlemsblad for Norsk Entomologisk Forening

Insekt-Nytt

Årgang 21, nr. 4, 1996

Redaksjonen:

Ole J. Lønnve (Redaktør)
Øistein Berg
Jan Arne Stenløkk
Devegg Ruud (Fototeknisk ass.).

Redaksjonens adresse:

Insekt-Nytt v/ Ole J. Lønnve
Universitetet i Oslo,
Biologisk inst., Zool. avd.,
Postboks 1050 Blindern,
0316 Oslo.
Tlf.: 67 53 56 84.

Sats, lay-out, paste-up:

Redaksjonen.

Trykk: Hagen Grafisk AS, Bekkestua

Insekt-Nytt utkommer med 4 nummer
årlig.

ISSN 0800-1804

Forsidebilde:

Lindesvermer, *Mimas tiliae* L.

Foto: Arild Hagen

Insekt-Nytt presenterer populærvitenskapelige oversikts- og tema-artikler om insekters (inkl. edderkoppdyr og andre land-leddyr) økologi, systematikk, fysiologi, atferd, dyregeografi etc. Likeledes trykkes artslister fra ulike områder og habitater, ekskursjonsrapporter, naturvern-, nytte- og skadedyrstoff, bibliografier, biografier, historikk, «anekdoter», innsamlings- og prepareringsteknikk, utstyrstips, bokanmeldelser m.m. Vi trykker også alle typer stoff som er relatert til Norsk Entomologisk Forening og dets lokalavdelinger: årsrapporter, regnskap, møte- og ekskursjons-rapporter, debattstoff etc. Opprop og kontaktannonser er gratis for foreningens medlemmer. Språket er norsk (svensk eller dansk) gjerne med et kort engelsk abstract. Våre artikler refereres i *Zoological record*.

Insekt-Nytt vil prøve å finne sin nisje der vi ikke overlapper med NEFs fagtidsskrift *Fauna norv. Ser. B.* Originale vitenskapelige undersøkelser, nye arter for ulike faunaregioner og Norge går fortsatt til fagtidsskriftet. Derimot tar vi gjerne artikler som omhandler «interessante og sjeldne funn», notater om arters habitatvalg og levevis etc., selv om det nødvendigvis ikke er «nytt».

Annonsepriser:

1/4 side	kr. 450,-
1/2 side	kr. 675,-
1/1 side	kr. 1000,-
Bakside (svart/hvitt)	kr. 1400,-
Bakside (farger)	kr. 2200,-

Prisen på baksiden trykt i fire farger inkluderer ikke reproarbeid. Ved bestilling av annonser i to numre etter hverandre kan vi tilby 10 % reduksjon, 25 % i fire og 30 % i 8 påfølgende numre.

Abonnement: Medlemmer av Norsk Entomologisk Forening får *Insekt-Nytt* (og *Fauna norv. Ser. B.*) gratis tilsendt. Kontingenten er for 1996 kr. 150,- pr. år (kr. 75,- for juniormedlemmer til og med året de fyller 19 år). Henvendelse om medlemskap sendes sekretæren:

Jan Arne Stenløkk, Postboks 386, 4001 Stavanger.

REDAKSJONELT:

Kommunene er ikke kompetente til å håndtere miljøvern saker

I noen år nå har staten overført endel midler til kommunene øremerket til miljøvern konsulenter. Fra nå av er det besluttet at disse pengene ikke lenger skal øremerkes slike konsulenter, med det resultat at mange kommuner velger å prioritere vekk disse stillingene, og heller fordele disse oppgavene til andre kommunale etater hvor det sitter folk som stort sett ikke har greie på den slags ting.

Miljøvern er uhyre viktig, og det kan være uheldig at man skal la lokale kommunestyre sitte og finne ut om de trenger miljøvern eller ikke. Kommunestyre er så ymse, helt avhengig av hva slags politisk regime det er i en kommune og størrelsen på kommunen. Her kan det sitte folk som er mest opptatt av å få gjennom saker som begynstiger deres egen virksomhet eller interesser. Selv kommer jeg fra en Høyre / Fremskrittsparti-styrt kommune ved navn Bærum. I Bærum sitter folk som ikke ser

skogen for bare trær, og som synes all natur skal se ut som Frognerparken ispedd golfbaner, og hvor stikkordene er: bygg ned. Bærum, som dessverre forvalter en stor del av den meget spesielle og særdeles interessante naturen i indre Oslofjorden, burde avgjort trengt en vaktbikkje. Med god hjelp fra den rådende maktelite i denne kommunen er de få gjennværende ikke-utbygde områdene under meget sterkt press (f. eks. Ostøya). Skal miljøvern styrkes i dette landet så må man for all del ikke desentralisere det hele på denne måten. Det er riv ruskende galt å la kommuner som ikke er kompetente til å forvalte natur stå for forvaltningen av natur som er av nasjonal, ja sågar internasjonal interesse. Den eneste måten man kan styrke miljøvernet på er å sentralisere det hele, gjerne på fylkesnivå, og pålegge kommunene å ha en fagelig kompetent person som kan være en slags konsulent og vaktbikkje i kommunene. Skal Norge gå rundt å leke verdensmester i miljøvern, så får de også gjøre tingene riktig.

Redaktøren

Redaksjonelt	1
Formannen har ordet	4
Olsen, K.M.: Skolopenderen <i>Lithobius lapidicola</i> Meinert, 1872, «veksthussteinkryper»	5
Olsen, K.M.: Tohalen <i>Campodea lubbockii</i> Silvestri, 1912, «kranstohale»	7
Krogen, R.: En dagbok om sommerfuglmigrasjon i Sør - Trøndelag i 1996	9
Kjærstad, G.: <i>Brychius elevatus</i> Panzer 1794 (Coleoptera Haliplidae) funnet i Trøndelag	15
Pelletier, J.: <i>Strophosoma melanogrammum septentrionale</i> Pelletier i Norge (Col., Curculionidae: Brachyderinae)	18
Bokomtale	19
LESERBREV: Angående destruktiv insektsamling	21
Fjelddalen, J.: Nye gallmiddarter (Eriophyoidea)	25
Årmelding og regnskap for NEF 1996	26

RIMELIGE FLYBILLETTER TIL GODE ENTOMOLOGISKE LOKALITETER OVER HELE VERDEN

Noen tror man må til London for å finne rimelige flybilletter.
Andre mener København er best.
Vårt råd er: Sjekk FALCONs priser !

PRISEKSEMPLER MED RUTEFLY FRA NORGE :

Barcelona	kr 3300	Accra	kr 5600
Madrid	kr 3300	Addis Abeba	kr 5600
Lisboa	kr 3300	Antananarivo	kr 6800
Venezia	kr 3300	Bamako	kr 5600
Roma	kr 3300	Conakry	kr 5600
Malta	kr 3300	Cotonou	kr 6000
Bucharest	kr 3300	Dakar	kr 5600
Beograd	kr 3300	Douala	kr 6000
Aten	kr 3300	Johannesburg	kr 6200
Thessaloniki	kr 3300	Lagos	kr 5850
Istanbul	kr 3330	Lomé	kr 5600
Antalya	kr 3300	Luanda	kr 6750
Lamaca	kr 3300	Lusaka	kr 6800
		Nairobi	kr 5550
Dubai	kr 4000	Ouagadougou	kr 6000
Sanaa	kr 4900	Ilha do Sal	kr 5600
Teheran	kr 4100	Seychellene	kr 5550

Vi kan også tilby utreise til én destinasjon, og retur fra en annen.

Eksempler:

Ut til Paris – hjem fra Aten	kr 3000
Ut til Nairobi – hjem fra Johannesburg	kr 6200
Ut til Beijing – hjem fra Singapore	kr 5850

Osaka	kr 5600	Jakaria+Sydney	kr 9800
Tokyo	kr 5600	Bangkok+Sydney	kr 10350
Seoul	kr 5600	Jakarta+N Z	kr 10450
Beijing	kr 5850		
Hong Kong	kr 5850	Havana	kr 5100
Bangkok	kr 4950	Mexico City	kr 4850
Singapore	kr 4950	Caracas	kr 5850
Delhi	kr 4750	Lima	kr 6200
Kathmandu	kr 6400	Santiago de Chile	kr 6600
Delhi+Kathmandu	kr 6400	Rio de Janeiro	kr 5600
Maldivene	kr 5200	Buenos Aires	kr 5600
Ho Chi Minh	kr 5950	New York	kr 4450
		Miami	kr 4950
		San Francisco	kr 5600
		Los Angeles	kr 5950
		Anchorage	kr 5250

De viste priser gjelder for tur/retur-reise med tidsbegrenset gyldighet – 1,3 eller 6 måneder, avhengig av destinasjon. Minimumsopphold vanligvis 7 netter (gjelder ikke destinasjoner i Europa). Gode priser også på billetter med 1 års gyldighet og énveis-billetter. Prisene er inklusive norsk billettavgift kr 133, men eksklusive eventuelle andre avgifter.

HUSK OGSÅ FALCONS UTROLIGE PRISER PÅ BUSINESS OG FIRST CLASS !

Når et reisebyrå tilbyr deg rimelige flybilletter, er det noen sentrale spørsmål du bør stille:

SJEKKLISTE

Ditt reisebyrå svarer :	FALCON svarer :
– Flyr jeg med et IATA-selskap ?	JA, selvfølgelig!
– Kan jeg endre retur uten gebyr ?	JA, selvfølgelig!
– Kan jeg ha åpen retur ?	JA, selvfølgelig!
– Er billetten refunderbar ?	JA, selvfølgelig!
– Må jeg bestille lang tid i forveien ?	NEI, selvfølgelig ikke!
– Må jeg betale depositum ?	NEI, selvfølgelig ikke!

Dronning Mauds gt 1/3
0250 Oslo
Tlf 22 83 60 35
Fax 22 83 31 05

Formannen har ordet

Samling over stokk og stein

Grunnlaget for vår kjennskap til Norges insektfauna er de utallige innsamlingsturer som har funnet sted høyt og lavt gjennom tidene. De fleste insekter må undersøkes nøye under lupe for å kunne bestemmes, og samlinger er viktig for å dokumentere funn og etterprøve de ofte vanskelige artsbestemmelsene. I dette nummer av «Insekt-Nytt» får vi entomologer imidlertid en klage på det mange opplever som destruktiv samling. Døde stokker er økset til fliser, og bark er skrellet vekk fra døde eller halvdøde trær til skade for nye generasjoner av insekter og for andre organismer som lav. Tidligere har vi fått klager over at steiner er veltet rundt uten å legges tilbake på plass. Hvor går grensen mellom akseptabel og ikke akseptabel innsamling av insekter?

I likhet med andre samlere er det for entomologer en stor tilfredstillelse å fylle hull i samlingen sin. Å finne nye arter for en region, for landet eller for vitenskapen er også en stor inspirasjon. Denne trangen kan for enkelte bli en besettelse. For rovfugl- og eggssamlere og for samlere av spesielle insekter som de tropiske fuglevingene er store penger involvert. Loven brytes av både de som samlere og av de som kjøper. Heldigvis er det lite penger involvert i norske insekter, men mange eksemplarer av sjeldne arter er en «kapital» som bytteobjekt. Å gå berserk med øks i verneverdige, men ikke vernete områder kan sammenliknes med skogeiere

som kapper urskog øyeblikkelig når verneinteresser «truer».

Skal all innsamling i verneverdige områder stanses? Svaret er etter min mening nei. Ved å påvise sjeldne insekter får man gode argumenter for områdets verneverdi, men innsamlingen må skje skånksomt. Mye kan oppnås ved ikke-destruktive felleinnretninger som stamme-feller og vindusfeller. Det litt ekle ved de områder som i senere år er rasert av entomologer er at ingen vil vedstå seg innsamlingen. Gjerningsfolkene må ha dårlig samvittighet. Ettersom miljøet er lite, blir alle gående å skule på hverandre - mistanker og beskyldninger får grobunn. Ingen burde drive innsamling på en slik måte at man ikke med rak rygg kan si: her har jeg drevet undersøkelser!

I andre land, bl.a. Sverige, er det utarbeidet etiske og vernemessige akseptable normer for innsamling av insekter. På siste årsmøtet i NEF ble det besluttet å gjøre det samme i Norge. Styret i NEF vil opprette et utvalg for å gjøre jobben. Vi åpner også for debatt om temaet i «Insekt-Nytt». Det må finnes en balansegang mellom den utvilsomme nytten av samling på den ene side og skader som følge av innsamlingen på den andre. Det er naturlig at utvalget også tenker gjennom kontinuerlig langtidbruk av feller som dreper insekter. Og framfor alt må griskhet bekjempes. La alltid mesteparten bli igjen til naturen!

Preben Ottesen

Nye småkryp for Norge - III.

Skolopenderen *Lithobius lapidicola* Meinert, 1872, «veksthussteinkryper»

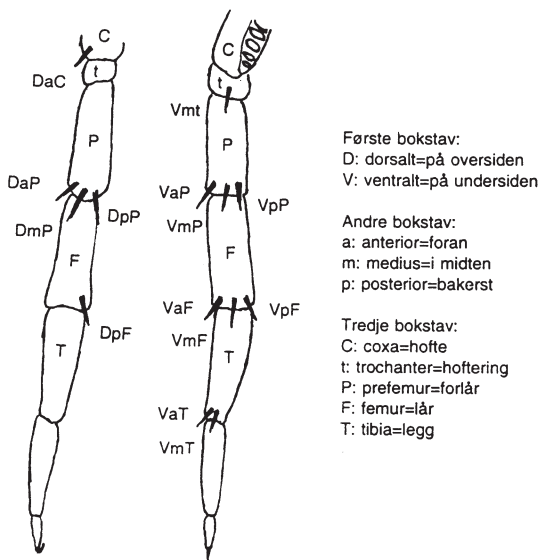
Kjell Magne Olsen

Herved rapporteres skolopenderart nummer 23 for Norge. Orden Lithobiomorpha inneholder de brune, flate skolopendrene med 15 beinpar, steinkryperne, og *L. lapidicola* er en liten art, ca. 10 mm lang.

Som det norske navneforslaget antyder, er ikke dette en viltlevende norsk art. Arten er funnet i fire ulike veksthuskomplekser i Buskerud og Oslo: Fytotronen, Blindern, Oslo, 15. aug. 1992; Tuverud Gartneri, Lier, 14. feb. 1993; i tre deler av veksthuskomplekset på Tøyen, Oslo, 21. og 28. okt. 1993; og Øgård, Lier, 6. mars 1994. På det siste stedet en hunn i stadium PL2 (se Andersson 1981). Dette stadiet er ikke kjent for denne arten fra før, og G. Andersson, som har kontrollert individet, kunne ikke gå hundre prosent god for bestemmelsen. På de andre stedene er både hanner, hunner og eldre juvenile dyr funnet.

Arten kan ikke så lett skilles fra de andre norske steinkryperne, idet den må skilles ut ved å se på piggene på 15. beinpar (fig. 1), sammenholdt med andre karakterer (Andersson 1980).

Artsnavnet er tidligere nevnt angående norske individer (Meidell 1972), men

Figur 1. Piggene benevning og plassering på 15. bein hos *Lithobius forficatus*, «vanlig steinkryper». *L. lapidicola* har kun Vmt, VaP, VmP, VpP, VmF, DmP og DpP.

senere (f.eks. Meidell 1979) er det antatt at dette har dreid seg om *L. borealis* Meinert, 1872. For eksemplarene fra Vassfaret, Buskerud, er dette sikkert riktig, men eksemplarene fra veksthuset i Botanisk Hage, Bergen, bør snarest kontrolleres. Arten er funnet flere steder utendørs i Sverige (Andersson 1980) og innendørs fra to faunistiske distrikter i Danmark (Enghoff 1983), men er ikke rapportert fra Finland.

Litteratur

- Andersson, G. 1980. *Lithobius borealis* Meinert and *L. lapidicola* Meinert in Sweden (Chilopoda: Lithobiidae). *Entomologica scandinavica* 11: 45-48.
- Andersson, G. 1981. Taxonomical studies on the post-embryonic development in Swedish Lithobiomorpha (Chilopoda). *Entomologica scandinavica. Supplement* 16: 105-124.
- Enghoff, H. 1983. Oversigt over skolopendrenes udbredelse i Danmark (Chilopoda). *Entomologiske Meddelelser* 50: 1-6.
- Meidell, B.A. 1972. Upubl. *En faunistisk undersøkelse av ytre Hardangerfjordens myriapodfauna og en oversikt over norske myriapoders taxonomiske og dyregeografiske status*. Hovedfagsoppgave i spesiell zoologi, Universitetet i Bergen. (262 s.).
- Meidell, B.A. 1979. *Norwegian myriapods: some zoogeographical remarks*. Kapittel 20, s. 195-201 i *Camatini M. (red.): Myriapod biology*. Academic Press. London. (456 s.).

Forfatterens adresse

Kjell Magne Olsen
 Skarvelokka
 4818 FÆRVIK

TILBUD TIL N.E.F. MEDLEMMER

Etter dødsboet fra Jan Kielland, selges noen eksemplarer av hans bok «*Butterflies of Tanzania*». Boken omtaler hele dagsommerfuglfaunen fra Tanzania, med beskrivelse av hele 1120 arter.

Dette er 1/3 av alle Afrikas dagsommerfugler. Boken er på 363 sider, og har 68 fargeplansjer. Formatet på boken er noe større enn A4.

Den selges for kun 500 kroner (nesten halv pris), og dette beløpet dekker frakt.

Bestilling sendes til:

Anders Bjørnstad,
 Henneseid, Rute 534,
 3750 Drangedal

Nye småkryp for Norge - IV.

Tohalen *Campodea lubbockii* Silvestri, 1912, «kranstohale»

Kjell Magne Olsen

Inntil nå har kun to tohalearter (orden Diplura) vært kjent fra Norge, nemlig *Campodea fragilis* Meinert, 1865 («stortohale») og *C. plusiochaeta* Silvestri, 1912 («småtohale») (Børset 1968). Begge disse er vanlige hos oss, kanskje med en liten overvekt av *C. plusiochaeta* (egne observasjoner).

Tohaler er små (opp til ca. 10 mm lange), upigmenterte og blinde dyr med to lange haletråder. De ble tidligere regnet blant de primært vingeløse insektene, men plasseres nå vanligvis i klasse Entognatha sammen med proturer og spretthaler. Tohalene lever i jordbunnen, og er kanskje lettest å finne ved å se under litt større steiner i områder med god jord, men begge de ovenfornevnte kan også finnes i mer sandige områder. *C. lubbockii* synes å være knyttet til hager (Arevad 1957), men kan også finnes i mange andre bynære habitater (Christian 1992).

Foreløpig foreligger innsamlinger av *Campodea lubbockii* kun fra én lokalitet i Norge, idet henholdsvis to og ett dyr (både voksent og juvenile) ble funnet i et lite edelløvskogsholt bak drivhusanlegget (Fytotronen) ved Biologisk institutt, Universitetet i Oslo. Innsamlingene ble gjort 19. april 1994 og 10. oktober 1996.

Det norske navneforslaget henspeiler på at børstene på haletrådene er arrangert i tydelige kranser. Dette, samt at de ytterste leddene i haletrådene har en sekundær leddeling og at børstene på ryggen er korte og stumpe, skiller den fra de to andre norske artene.

Med forbehold om oversett litteratur foreligger funn av *C. lubbockii* i Norden kun fra Norge og Sverige (to ind. fra et veksthus i Skåne 16. april 1930 (Agrell 1944) og ett individ i naturreservatet ved Botanisk Hage i Göteborg 16. april 1993 (leg. K.M. Olsen). Utenfor Norden er den hittil kun kjent fra England, Belgia, Frankrike, Østerrike og Sveits (Ramellini 1990, Christian 1992). Både i Sverige og Danmark er ytterligere to tohalearter funnet; *C. lankesteri* Silvestri, 1912 og *C. silvestrii* Bagnall, 1918 (Arevad 1957). Disse kan også godt forekomme i Norge.

Litteratur

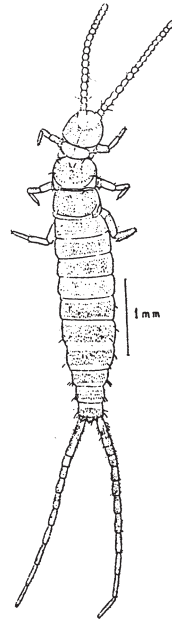
- Agrell, I. 1944. Die schwedischen Thysanuren. *Opuscula Entomologica* 9: 23-36.
- Arevad, K. 1957. Danske Diplura (Insecta, Apterygota). *Entomologiske Meddelelser* 28: 127-144.
- Børset, E. 1968. Some records of Diplura from the Oslo area. *Norsk Entomologisk Tidsskrift* 15 (2): 141-143.
- Christian, E. 1992. Verbreitung und Habitatpräferenz von Doppel- und Zangenschwanz

in der Grosstadt Wien (Diplura: Campodeidae, Japygidae). *Entomologica Generalis* 17 (3): 195-205.

Ramellini, P. 1990. I Diplura dei monti Ausoni e Aurunci (Lazio): fauna ed ecologia. *Bolletino d'Associazione Romana di Entomologica* 44 (1989): 13-28.

Forfatterens adresse

Kjell Magne Olsen
Skarveløkka
 4818 FÆRVIK

«Stortohale», *Campodea fragilis*

PARASITTÆRE INSEKTER

Undertegnede er interessert i parasittære insekter i forbindelse med veterinær- og medisinsk forskning, samt landbruk- og skogbruk. Ønsker å bytte materiale (fortrinnsvis spritpreparater).

Hvis interessert, ta kontakt med:

Claude Lourtioz
 F-87130 Surdoux
 FRANCE

En dagbok om sommerfugl- migrasjon i Sør - Trøndelag i 1996.

Runar Krogen

I juni 1996 var det en invasjon av *Vanessa atalanta* (admiralsommerfugl) og *V. cardui* (tistelommerfugl) i Sør-Trøndelag. Dårlig vær påvirket paringsflyging og egglegging, og få avkom etter innvandrerne rakk å utvikles til voksne insekter. Nattflyet *Autographa gamma* (gammafly) har tilsynelatende taklet været bedre, da den var meget vanlig gjennom hele september.

10. juni. Etter et par dager med varm sønnavind, observeres de første 3 hanner av *Vanessa cardui*. De hadde etablert territorier («hilltopping») på Kuhaugen i Trondheim.

11. - 22. juni. Gjennomgående dårlig vær i perioden, men på solrike ettermiddager ble jevnlig 4-5 hanner av *V. cardui* og ved et par anledninger ble en hann *V. atalanta* observert på Kuhaugen. De jaget til stadighet hverandre i rask flukt. Kuhaugen er et yndet område for *Vanessa*-hanner for etablering av revir. Enkelte *Autographa gamma* ble i perioden observert i hager og parker omkring Trondheim.

23. - 29. juni. Dagene ble tilbrakt i Brekken, Røros kommune, hovedsakelig Vauldalen, 850-1100 m.o.h. Observerte da en del *V. cardui* på vandring mot nord, spredt og enkeltvis. Et fåtall hanner etablerte territorier i bjørkebeltet og på snaufjellet. Ved en anledning i et åpent og fuktig, meget avgrenset område ved en bekk, omgitt av bjørkeskog på alle kanter, et uvanlig revirområde for arten.

Den 25. juni, en dag med klar himmel og en jevn bris fra vest, var mange blomstersøkende over tregrensa. Dyrene virket forbausende friske, få bar preg av å være avfløyne. P.g.a. vinden, hadde dyrene som var på vandring, en avdrift mot nordøst.

Den 26. juni dreide vinden til sør. Det var høy temperatur og stor luftfuktighet i Brekkenområdet, men overskyet. Denne dagen ble høyeste maksimumstemperatur i juni i Trøndelag målt på Røros med 22 grader. På tross av at sola ikke var framme, fløy mange *V. cardui* med vinden mot nord.

Den 29. juni ble en *V. atalanta* observert ved Feragen, ca. 650 m.o.h., i det den fløy langs en grusvei.

Under hele perioden ble *A. gamma* observert i enkeltindivider, også på snau-fjellet.

29. juni - 5. juli. Fremdeles flyr en del *V. cardui* og noen få *V. atalanta* omkring Trondheim i de få solskinnperiodene som var i løpet av disse dager.

6. - 15. juli. Ingen observasjoner ble foretatt, da denne tida ble tilbragt i Vestfold.

16. - 29. juli. Perioden er fortsatt preget av dårlig vær. Stadig fløy begge *Vanessa*-artene, med *cardui* som den desidert tallrikeste når været ga anledning. De siste sterkt avflyne individer av begge arter ble sett den 29. juli. I juni og juli var vær betingelsene meget ugunstige for disse vandrereartene i Trøndelag, da perioden var den kaldeste siden 1963.

30. juli - 5. august. Ingen observasjoner ble gjort verken av *Vanessa*-artene eller av *A. gamma*.

6. august - 15. august. Er igjen på fjellet i Vauldalen, Brekken, for å tilbringe siste del av sommerferien. Nå fløy *A. gamma* temmelig vanlig der oppe i friske eksemplarer. Ny porsjon nyklekte eksemplarer fra Sør-Skandinavia?

Været snudde drastisk i begynnelsen av august: Sønnvind med høye temperaturer og solrike dager. Dette holdt seg praktisk talt sammenhengende ut måneden. Ingen observasjoner av *Vanessa*-artene ble gjort her oppe. Den 8. august så jeg en liten kålsommerfugl (*Pieris rapae*) som søkte til blomster i bjørkebeltet ca.

850 m.o.h. Helt sikkert en vandrer kommet sørfra. Har tidligere aldri sett denne arten i Trøndelag.

16. - 25. august. Tilbake i Trondheim. *A. gamma* viser seg i større antall. Arten blir stadig vanligere utover måneden.

Medio august blir de første larvene av *V. cardui* og *V. atalanta* funnet, enkeltvis, på nesle (*Urtica dioica*) og tistel (*Cirsium arvense* og *C. helenioides*), på Strinda i Trondheim. Enkelte har kommet ganske langt i sin utvikling, begunstiget av de gode klimatiske forhold.

Larvene til *V. cardui* ernærte seg hovedsakelig på tistel, men en håndfull ble også funnet på nesleplanter, forøvrig i et område der også tistel vokser vanlig og hvor *cardui*-hunnene i de fleste tilfeller hadde benyttet sistnevnte til egglegging. *Atalanta*-larvene ble samtlige funnet på nesle.

Til sammen ble det innsamlet ca. 30 *cardui*-larver og fem *atalanta*-larver. De første *cardui*-larvene, som hadde kommet lengst i sin utvikling, forpuppet seg den 18. august. De to første *atalanta*-larver forpuppet seg en uke senere.

Admiralsommerfugl - *Vanessa atalanta*

Av utseende var det ikke enkelt å skille larvene av disse to arter fra hverandre. Fargen varierer hos begge arter fra lys grønn/brun til nesten helt sort, med alle mulige mellomformer. Dog lar de seg adskille på bygning: Mens *cardui*-larvene er slanke, framstår *atalanta*-larvene som kompakte, en god del grovere bygd enn førstnevnte.

26. august - 1. september. Den 26. august ble den første *V. cardui* av den nye generasjon observert på Brattøra i Trondheim. Dette dyret var litt avfløyet, og kan derfor ha kommet som innvandrer sørfra. I de påfølgende dager ble enkeltobservasjoner av denne art gjort uten at den kunne sies å være vanlig.

A. gamma opptrådte nå i store mengder om dagen på blomsterrike steder. De to første nyklekte *V. atalanta* ble observert i Strindamarka ved Trondheim den 1. september.

2. - 20. september. I Trondheim fikk vi den første frostnatta den 5. september, og den ble siden fulgt av flere frostnetter i denne perioden. Været var for en stor del tørt og pent med ganske høye dagtemperaturer.

Antallet observerte *A. gamma* var høyt hele denne tida. Kun få *V. cardui* ble observert på Brattøra og Strinda, Trondheim, fra den 2. - 5. september. De to første *V. cardui* klektes heime den 3. september, 16 dager etter forpopping.

Den 6. september var

været meget bra, og jeg la ut sukkerloking på et gunstig sted i Strindamarka, sydøst for byen, om ettermiddagen. Det kom straks en *V. atalanta* og en Hvit C (*Polygonia c-album*) til denne. Sistnevnte har en fast bestand her på nordvestgrensen av artens utbredelsesområde. Etter ca. 1/2 time kom ytterligere to *P. c-album* og en *V. atalanta*.

Den store overraskelsen var likevel at det plutselig dukket opp en sørgekåpe (*Nymphalis antiopa*) på sukkerlokinga. Denne arten har jeg kun tidligere observert to ganger i Trondheimsområdet: ett eks. i juni 1985 og ett eks. i juni 1990, begge avfløyne, overvintrede eksemplarer. Sensommeren 1989/våren1990 var den etter innvandring fra øst ikke uvanlig i Nord-Trøndelag, og jeg observerte da ca. 30 individer i Nordli, Lierne, den 12. mai 1990.

Den 7. september hadde den samme sukkerlokinga tiltrukket seg 4 nye *V. atalanta*.

Hjemme var nå klekkinga av *V. cardui* i full gang. Ca. halvparten av puppene hadde klekt den 10. september, og disse var holdt inne i romtemperatur. De siste to

Sørgekåpe - *Nymphalis antiopa*

larvene som forpuppet seg, var to *atalanta*-larver, den siste den 11. september, og disse to var de eneste jeg holdt uten dørs. Etter forpopping lot jeg disse forbli utendørs. Samtidig ble det den 12. september klekt tre *V. atalanta*, og altså fra larver og pupper holdt i romtemperatur. Utviklinga gikk nå merkbart raskere innendørs. Utseendemessig er *atalanta*-puppene grovere bygd enn *cardui*-puppene, samme forhold som med larvene. Alle *atalanta*-puppene jeg fikk hadde en gråbrun farge med antydning til sølvpletter. Da var *cardui*-puppene mere variable: De kunne være lys gråbrune med nesten hvite sjatteringer eller sorte med grå sjatteringer, med forskjellige mellomformer. Ett par stykker var helt forgylt, en variant som også forekommer hos neslesommerfuglen (*Aglais urticae*).

I dagene som fulgte ble både *V. cardui* og *V. atalanta* observert, for det meste enkeltvis og ikke spesielt vanlig.

21. september - 16. oktober. Den 21. september ble jeg overrasket over å finne en *cardui*-puppe, to *cardui*-larver og to *atalanta*-larver i et område som gjentatte ganger hadde vært utsatt for frost. Puppen døde etter noen dager. Jeg gjenopptok søking etter larver, og fant i tida framover til sammen 16 nye *cardui*-larver og en puppe, den siste larven så sent som den 7. oktober.

At disse larvene hadde måttet tåle flere netter med lett markfrost, var helt klart. De første høstlavtrykk med vind og nedbør begynte dessuten å innfluere på været de første oktoberdagene. Snøbyger forekom den 10. og 13. uten at snøen ble liggende. Larvene som ble funnet i denne perioden var alle i siste stadium, og var helt

sikkert blitt kraftig forsinket i sin utvikling, forårsaket av stadig lengre og kaldere netter, samt et fåtall timer midt på dagen med temperaturer mellom 10 og 15 grader på solrike dager, og temperaturer som knapt oversteg 10 grader i overskyet vær. De stammet fra egg som var lagt så sent at augustsommeren ikke strakk til for å bringe disse fram til puppestadiet.

Jeg satte larvene ut om natta, men tok de inn igjen om dagen, så utviklinga ikke skulle stoppe helt opp og de døde. Dessuten ville jeg ikke at tida skulle løpe fra meg: En god del av tistelplantene var allerede i ferd med å visne. Natte-temperaturen gikk i enkelte tilfelle ned mot frysepunktet, og etter 1/2 - 1 time etter at larvene var bragt inn i romtemperatur om morgenen, begynte de å bli aktive. Dog lå aktivitetsnivået på et lavere nivå for disse larvene enn augustlarvene. De spiste mindre og utviklinga gikk derfor seinere.

Den 22. september klekte den siste *cardui*-puppen fra augustlarvene. Av innsamlede larver i august, var det kun en *cardui*-larve som døde, og alle puppene førte til livskraftige sommerfugler. Ingen var angrepet av snylteveps. Utseendemessig var dyrene som ble klekt rødere (på grunn av sin friskhet) enn innvandrerne, og de hadde desuten mer markerte, meget kraftige, sorte tegninger. Bortsett fra en hunn, vingelengde 25 mm og en hann, vingelengde 27 mm, var størrelsen meget konstant for de øvrige: 29 - 32 mm med ingen merkbart forskjell mellom kjønnene.

Den 26. september, en dag med en maksimumstemperatur opp mot 18 grader, observerte jeg 11 *V. cardui* og en *V. atalanta*. Til sammenligning kan nevnes at *Aglais urticae* kun ble observert i to indi-

vider samme dato - de fleste individer av denne arten hadde gått i vinterdvale. Jeg har aldri tidligere observert *V. cardui* så sent her i Trondheim. Medio september har til nå vært de seneste observasjoner av denne art.

V. atalanta har jeg sett den 3. oktober som siste dato her oppe. Den 29. september, en dag med 12 grader og nesten overskyet, finner jeg en *V. atalanta* sittende på en grusvei.

A. gamma flyr ennå, om enn i noe avtagende antall. I overskyet vær og 10 grader søker enkelte til de siste tistelblomster.

Den 1. oktober forpupper den første av de nye *cardui*-larvene seg. Den 15. oktober observeres den siste *A. gamma*. Den eneste av *cardui*-puppene som ble funnet utendørs (27. september), og som overlevde, klektes den 12. oktober. Resultatet ble en hun, vingelengde 28 mm, og temmelig mørk. Klekkingen av de øvrige *cardui*-puppene starter den 16. oktober. Av en eller annen grunn virker det som om utviklinga tilnærmet har stoppet opp for tre av larvene: De ble funnet i månedsskiftet og befant seg altså da i siste stadium. Hvor lenge de allerede på det tidspunkt hadde vært i dette stadium er uvisst.

17. oktober - 17. november. Klekking av *cardui*-pupper skjer jevnlig mellom den 16. og 28. oktober: 10 eksemplarer til sammen. 7 av puppene døde. De nevnte tre larvene som har stagnert i sin utvikling dør, den siste den 29. oktober. Av totalt to pupper og 20 larver av *V. cardui*, funnet mellom 21. september og 7. oktober, får jeg 11 voksne individer, altså en dødelighet på 50%. Av utseende er disse mørk-

ere enn normalt, også mørkere enn de jeg tidligere hadde klekt, og noe mindre. Vingelengden varierer mellom 24 mm og 29 mm, med et gjennomsnitt tilsvarende 27 mm. Forklaringen ligger helt sikkert i det faktum at larvene hadde utviklet seg under svært ugunstige klimatiske betingelser.

Hva så med larvene og puppene til *V. atalanta*? Av de to puppene som hadde stått utendørs siden begynnelsen av september, ble én tatt inn i romtemperatur den 25. september. Dette ga en imago med normalt utseende den 11. oktober. De to *atalanta*-larvene som ble funnet den 21. september, forpuppet seg rundt den 5. oktober. Den ene puppen lot jeg stå utendørs, og en fikk utvikle seg i romtemperatur. Sistnevnte klektes den 24. oktober og ga et helt normalt individ. Den 30. oktober tok jeg inn i romtemperatur den siste av septemberpuppene. Den ga en imago den 10. november, 5 måneder etter at de første eksemplarer av foreldregenerasjonen ankom Trondheim fra sør.

Det ferdige insekt skilte seg fra normale individer på to punkter: Vingene ble ikke helt utfoldet, men den kunne fly på en klossete måte. Desuten ble de normalt røde bånd på bakvingene lysere med antydning til gulfarging. Puppen hadde stått ute siden den 11. september; puppestadiet hadde vart i 60 dager. Den hadde vært utsatt for temperaturer ned mot 5 kuldegrader mot slutten av oktober, men altså overlevd.

Den siste puppen ble tatt inn den 8. november, på et tidspunkt da det var 6 kuldegrader utendørs. Antakelig ble det for tøft for denne på slutten, for til tross for at det var liv i denne så sent som den 14. november (leet på seg ved berøring),

døde den senere. Den 17. november bar den de første preg av å stivne og tørke inn. En disseksjon av puppen avslørte at den ferdige sommerfugl langt på vei var utviklet.

Avsluttet 17. november 1996.

Konklusjon:

Både *V. atalanta* og *V. cardui* invaderte Sør-Trøndelag i løpet av juni, med sistnevnte som den tallrikeste. Tidspunkt for innvandring var relativt tidlig, og dyrene bar preg av å være lite avfløyne. Til sammenligning var det i 1978 en innvandring av *V. cardui* rundt den 5. juli, og disse dyr var meget avfløyne.

De dårlige værforhold i juni og juli 1996 påvirker parringsflyging og egglegging. En meget begrenset mengde avkom etter innvandrerne rekker å fullføre forvandling til voksne insekter, begünstiget av augustvarmen. Størsteparten antas å ha bukket under enten på larve- eller puppe-stadiet i løpet av september og første del av oktober. Dette på tross av at i det minste larvene til *Vanessa*-artene kan overleve flere netter med lett nattfrøst. På puppestadiet er *V. atalanta* ikke uventet adskillig mer tolerant overfor lave temperaturer enn *V. cardui*.

Som et motstykke til 1996-sesongen, vil jeg trekke fram 1980 og 1988, to varme somre, der begge artene innvandret til Sør-Trøndelag. Disse år ble innvandringen etterfulgt av en tallrik innfødt generasjon av begge arter, sansynligvis påspedd en ny bølge med innvandrere i august.

A. gamma har tilsynelatende taklet de klimatiske betingelsene bedre enn

vanessa-artene, da denne art var meget vanlig gjennom hele september og forsvant først etter at høststormer og snøskurer satte inn i oktober.

Observasjonen av *P. rapae* på fjellet i Brekken den 8. august, taler for seg. Normalt har arten ikke noe tilhold der oppe, så dyret, en hun, var på vandring.

N. antiopa som kom til sukkerlokking den 6. september, var ganske friskt, men bar likevel preg av å ha fløyet noe. Sjansen for at denne var en innfødt trønder, anser jeg som temmelig liten, ikke minst på bakgrunn av den tragiske sommeren fram til august. Jeg antar at individet hadde kommet trekkende fra sør eller sørøst. Teorien styrkes ut fra at i perioden førut, særlig i de siste dagene av august, hadde varme sydlige luftstrømmer vært fremherskende. Samtidig har arten vært inne i en oppgangsperiode i det sydlige Skandinavia. Jeg har selv observert den alminnelig i indre Vestfold i august 1994 og i form av avfløyne, overvintrede eksemplarer samme sted i begynnelsen av juli nå i 1996. Desuten fikk arten i nordvest-Europa et tilskudd i form av en innvandring fra øst i juli og august 1995 (Ekmsen 1996)

Litteratur:

Ekmsen, E. 1996: Sørgekåpeinvasjonen 1995. *Lepidoptera* Ny serie (VII)1:1-14.

Forfatterens adresse:

Runar Krogen
Gina Krogs vei 20
7046 TRONDHEIM

Brychius elevatus Panzer, 1794 (Coleoptera Haliplidae) funnet i Trøndelag.

Gaute Kjørstad

I forbindelse med feltarbeid langs Gaula den 23.6.1995 ble et eksemplar av *Brychius elevatus* funnet i en kroksjø («Søbergeva»).

I første omgang virket funnstedet uvanlig fordi arten i følge Holmen (1987) foretrekker bekker og elver, selv om den av og til registreres i innsjøer. Funnet ble gjort rett etter vårfloppen, og individet har trolig kommet inn i kroksjøen med flomvann fra Gaula. Utover sommeren og høsten ble lokaliteten besøkt flere ganger uten gjenfunn av arten. Det antas imidlertid at den kan påtreffes i selve elva.

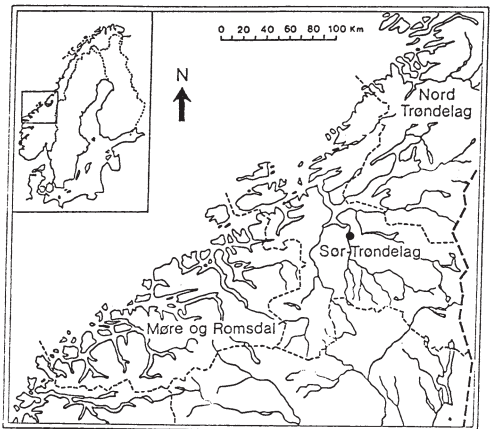
B. elevatus' kjente utbredelse i Norge har hittil vært sør- og nordøstlig med funn i Akershus og søndre deler av Hedmark, samt indre Troms og indre og østre deler av Finnmark. I Sverige finnes arten i spredte forekomster over det meste av landet og er ofte vanlig lokalt.

Et flompåvirket miljø

Søbergeva (mitt navn) har et areal på ca. 6 daa, ligger ca. 10 m o.h. og 10 km fra Gaulas utløp (figur 1).

Kart fra så sent som 1963 viser at en del av elva rant gjennom det som i dag er kroksjø. Etterhvert er elveløpet blitt avsnørt. Hver vår overflømmes imidlertid

lokaliteten igjen av elva. Denne tøffe behandlingen har satt sitt tydelige preg på vegetasjonen i området. Helofytter har ikke greid å etablere seg i den løse elvesanden i gruntvannsområdene. På dypere vann derimot, er store områder dekket av frodig undervannskog med bl.a. undervannsformen av hestehale (*Hippurus vulgaris*) og flyteblad av vanlig tjørnaks (*Potamogeton natans*). På land dominerer gråor (*Alnus incana*) tresjiktet, mens klåved (*Myricaria germanica*) og mandelpil (*Salix triandra*), som er typiske pionerarter (Fremstad & Bevanger 1988), vokser

Figur 1: Funnstedet for *B. elevatus* i Trøndelag er markert med prikk.

spredd langs bredden og i flomløpet.

En art eller flere former?

Innen arten er det registrert store morfologiske variasjoner. Enkelte forfattere, f. eks. Zatisev (1953), anser *B. elevatus* å bestå av 2 arter med former som geografisk er knyttet sammen av overgangsformer, mens andre regner dem som én art (f. eks. Holmen 1987). Formene skilles bl.a. på ulik utforming av dekkvingenes to kjøler og flekkene på disse. Kjølene på individet fra Gauldalen så ut til, sammenlignet med tegninger i Holmen (1987), å være en overgangsform mellom formene *norvegicus* og *cristatus*. Sammenlignet med museumseksemplarer fra NTNU Vitenskapsmuseets samlinger, lignet imidlertid kjølene mer på *cristatus* enn *norvegicus*. Derimot var flekkene på kjølene nesten identiske med *norvegicus*.

Totalt sett lå Gauldalseksemplaret nærmest formen *norvegicus*. Det er ikke enkelt å antyde en invandringsrute til Trøndelag, men arten har etter all sansynlighet spredd seg nedover Gaula. Gaulavassdraget har forgreninger mot Sverige i Rørostraktene, og dette er heller ikke langt fra Glommas kilder. I midtre deler av Sverige er det gjort funn av formen *cristatus* mens Sør-Norge utelukkende har registreringer av *norvegicus* (figur 2). Det kan derfor tenkes at arten har spredd seg fra svenske vassdrag som drenerer grenseområdene mot Trøndelag eller opp langs Glomma og over i Gaula.

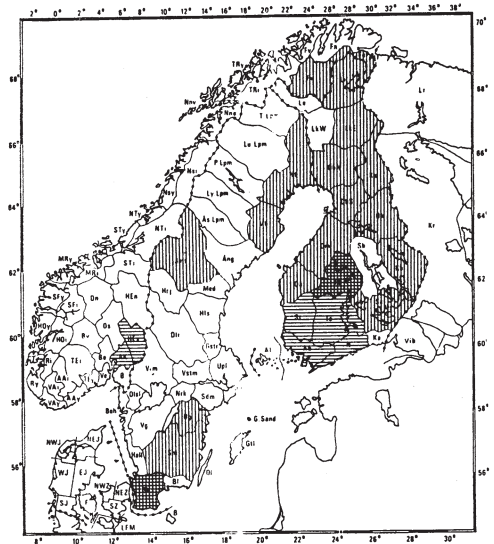
Siden klassifiseringen av individet kom nærmest formen *norvegicus* er spredningsveien via Glomma antagelig den mest sansynlige. Nærmere undersøkelser i øvre deler av Gaula og Glomma vil kanskje kunne stadfeste dette.

Takk

En stor takk til Dag Dolmen for nyttige kommentarer til utkastet og hjelp med systematikken.

Summary

One specimen of *Brychius elevatus* Panzer 1794 (Coleoptera; Haliplidae) was collected from an oxbow lake close to the river Gaula in Central Norway on June 23 1995. A few previous records of the species have been restricted to southeast and northeastern parts of the country.

Figur 2:

Områder med registrerte funn av formen *cristatus* (angitt med vertikale linjer) og *norvegicus* (angitt med horisontale linjer) på Den skandinaviske halvøy og i Finland (Etter Lindroth 1960). Merk: I nyere utbredelsekart er *B. elavatus*' ulike former uspesifiserte. Formene *cristatus* og *norvegicus* kan derfor ha en noe videre utbredelse enn kartet angir.

Litteratur

- Fremstad, E. & Bevanger, K. 1988. Flommarksvegetasjon i Trøndelag. Vurdering av verneverdier. *Økoforsk rapport* 1988-6: 1-140.
- Holmen, M. 1987. The aquatic Adephaga (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark. I. Gyrinidae, Haliplidae, Hygrobiidae and Noteridae. *Fauna Entomologica Scandinavica* 20:1-168.
- Lindroth, C.H. 1960. *Catalogus coleopterorum Fennoscandiae et Daniae*. Entomologiska Sällskapet i Lund.
- Zatisev, F.A. 1953. *Fauna of the U.S.S.R. Coleoptera. Fam. Amphizoidae, Hygrobiidae, Haliplidae, Dytiscidae, Gyrinidae*. Israel Program for Scientific Translations 1972. Jerusalem.

Forfatterens adresse:

Gaute Kjærstad
NTNU-Vitenskapsmuseet
Zoologisk avd.
7004 Trondheim
e-post: gautek@james.avh.unit.no

WWF organiserer fortsatt Operasjon Villmark for skoler rundt i landet, og trenger biologers kompetanse til forsommeren og høsten.

Operasjon Villmark er et prosjekt der 5. klasse og oppover tilbys et undervisningsopplegg hvor de lærer om biologisk mangfold. Hver klasse som er med, skal benytte en hel dag i nærliggende skog for registrering av flora og fauna. Vi ønsker å styrke lærernes gjennomføring i felt ved å bringe inn en person som har kunnskaper innen ett eller flere av disse temaer.

Dersom du er interessert, kan du ta kontakt med WWF Verdens Naturfond, - spør etter Ingrid.

WWF Verdens Naturfond
Postboks 6784 St. Olavs plass
0130 OSLO
Besøksadresse: Kristian Augusts gate 7A
e-post: verdens.naturfond@wwf.no

Strophosoma melanogrammum *septentrionale* Pelletier i Norge (Col., Curculionidae: Brachyderinae)

Jean Pelletier

Snutebillen *Strophosoma melanogrammum* (Foster) er vanlig i det meste av Europa unntatt i middelhavsområdene. Denne partenogenetiske arten kjennes lett igjen ved sine meget koniske øyne og ved at dekkvingesømmen er bar på omtrent halve lengden. Den lever på ulike løvtrær, og imagines kan finnes det meste av året. Om vinteren søker den tilflukt ved basis av trærne, ihvertfall i Europas tempererte del.

I min revisjon av slekten *Strophosoma* sensu stricto (Pelletier 1995, Nouvelle Revue d'Entomologie (N.S. 12:119-138) nevnte jeg at eksemplarer fra Norge skiller seg fra individer fra andre deler av Europa ved flere karakterer: halsskjoldet er bredere (bredde / lengde = 1,41 - 1,55 versus < 1,40), kroppen er litt kortere og rundere, og de oppstående hårene på dekkvingene er tydelig tykkere.

Jeg anså denne formen som en ny underart og kalte den *septentrionale*. Alle eksemplarene av de jeg så var samlet av Strand (Muséet i Berlin) og bar en etikett merket «Norwegen, Ranum, Overhalden», det vil si Ranum, i Overhalla kommune i Nord-Trøndelag (NTi). Det er to grunner til at jeg på nytt nevner denne arten fra Norge:

1. Underarten *septentrionale* ble fastslått på en serie av bare 10 eksemplarer, noe som er lite selv om de var meget lik

hverandre. Det ville være interessant å utvide observasjonene til en større samling fra ulike områder i Norge.

2. Selv om jeg har undersøkt over 1200 eksemplarer kan jeg ikke finne noen hanner blant dem. Som vår kollega L. Magnano fra Verona (Italia) meddelte meg; former som normalt er partenogenetiske kan være tokjønnnet ved grensen av sine utbredelseområder. Således skulle vel hanner av *Strophosoma melanogrammum* kunne fanges lettere i Norge enn andre steder.

Kjønnsbestemmelsen må baseres på at man undersøker kjønnsorganene, da alle eksemplarer med smalere kropp og som man antok å være hanner (vanlig hos andre *Strophosoma*-arter) ved nærmere undersøkelse viste seg å være hunner. Dessuten, selv om det finnes henvisninger til hann-eksemplarer, så er de mannlige kjønnsorganer ennå ukjent hos denne arten.

Jeg takker Dr. O. Hanssen og Dr. J.F. Voisin som har oversatt denne notisen til norsk.

Forfatterens adresse:

Jean Pelletier
5 rue de la Saulaie
F-37380 Monnaie
Frankrike

«Natur 96/97»

Redaktør Karl H. Brox.

Tapir forlag 1996, 176 sider

Dette er nå annet år denne bokserien gis ut. Forlaget håper det blir en årlig utgivelse, med presentasjon i ord og bilder av aktuelle tema fra norsk naturforskning og naturforvaltning. Boka er i hovedsak skrevet av fagfolk, men det har stort sett lyktes å skrive populært og samtidig dekkende om aktuelle tema. Her er artikler om bjørn/sau konflikten, forvaltning av hjortestammen, sportsfiskernes fiskevaner, svalenes dramatiske tilbakegang, bevaring av det biologiske mangfoldet, tretåspettens liv, og om Reinheimen, som snart åpnes som nasjonalpark. Veibygging gjennom Digerneshalvøya på Stord er viet et eget kapittel. Det er portrett av naturfotografen og skribenten Ragnar Frislid og omtale av Edvard K. Barth som døde våren 1996 - for å nevne noe. I alt er det 17 hovedkapitler, samt kortere notiser om aktuelle emner.

Hva så med insektene? På en av de første sidene er helsides bilde av to hagtornssommerfugler på en lang stengel av ormetunge, noe som er oppløftende fra et entomologisk synspunkt. Ellers omtales insektene lite, og ikke direkte. Noe annet kunne vi heller ikke forvente, i det forvaltningen naturlig nok har dreiet seg om fisk, fugl og jaktbart vilt. Men det er en

gjennomgående positiv innstilling til insektenes viktighet i naturen, f.eks. der det omtales som positivt at døde trær gir flere sopp- og insektarter. Der ser ut til at insekter i gammel skog er forstått av forvaltningen.

Det gis også et riktig bilde av hvor lite vi vet om insektenes forekomst her i landet. Arbeid med sjekkelister over Norges biller, sommerfugler og årevinger pågår, og det påpekes at det blir første gang slike lister foreligger komplett. Nå er det nok langt frem før så skjer, og det gis kanskje et feilaktig inntrykk at slike lister nesten er ferdige. Antall insektarter i Norge omtales, og det er en kort notis om kartleggingen av Oslofjordens insektfauna, og det nevnes at nye, norske arter oppdages hvert år.

Jeg ble gledelig overrasket over innholdet i boka, som holder høy kvalitet. Her er saklig og meget god informasjon om siste års naturforvaltning. Informasjon som kan være mindre tilgjengelig enn annen «miljøforvaltning». Glimrende skyts for de som deltar i miljødebatten, og god kunnskap og overblikk for de som ønsker det. At forlaget gir ut boka i 1996, mens tittelen er «Natur 96/97» får en svelge som et lite salgstriks.

Jan Stenløkk

Aquatic insects of North Europe. A taxonomic handbook. Volume 1.

Edited by Anders Nilsson. Apollo Books 1996. 274 pp. ISBN-87-88757-09-9.

Før jul dumpet første volum av «Aquatic insects of North Europe» ned i postkassen, og full av entusiasme begynte jeg å bla i

den. Første inntrykket var svært bra. Endelig kom det en «bibel» over insekter i ferskvann, et meget verdifullt tiltak.

Boka er i A4-format med en tiltalende lay-out, og første volum dekker ordenene Ephemeroptera, Plecoptera, Heteroptera, Neuroptera, Megaloptera, Coleoptera, Trichoptera og Lepidoptera. Neste bind skal dekke ordenene Odonata og Diptera blir det opplyst i seddelen som fulgte med. Mange kjente forskere fra en rekke land har bidratt, bl.a. John Brittain og John Solem fra Norge.

Boka er særlig rettet mot den limniske insektfaunaen i de nordiske landene, og er lagt opp slik at hvert kapittel er å regne som en selvstendig artikkel med egen referanseliste. Alle artikkelene er skrevet over samme lest, med først en generell innføring av gruppen som bl.a. omfatter klassifikasjon, levevis, morfologi hos voksne og nymfer/larver samt faunistikk. Videre er det tatt med litt om metoder for innsamling, konservering og oppdrett av dyr. Alt dette er nyttig informasjon for folk som er interessert i å sette seg inn i en gruppe. Det som jeg synes er en stor styrke med boka, er at den har bestemmelsesnøkler til både nymfer/larver og voksne. Dessuten finnes en rekke meget fine figurer (1371 strektegninger), som med noen få unntak (kan være mitt eksemplar av boka som er litt dårlig) er svært klare og fine. Med et A4-format har man kunnet tillate seg relativt store figurer, noe som er en fordel.

Det er ikke lett å komme med negativ kritikk av denne boka, men det er allikevel enkelte ting som jeg synes kunne hvert anderledes. For det første synes jeg at sjekk-listene kunne ha vært mer omfattende, slik at de ikke bare anga hvilket

land i Nord-Europa en art var utbredt, men også i hvilke regioner i landet den var funnet. Dette hadde vært mye mer verdifullt. For det andre synes jeg at man burde vært konsekvent og latt bestemmelsesnøklerne til hver gruppe gått helt ned til art, ikke bare til slekt som hos noen grupper (f. eks. Dytiscidae og Trichoptera). Skal man lage en «bibel» bør det også bli en bibel. For det tredje er det enkelte ting jeg synes godt kunne vært med. Verket skal etter hva jeg forstår ikke omfatte noen oversikt over Collemboler som forekommer i tilknytning til vann eller over parasittiske Hymenoptera på akvatiske insekter. Dette synes jeg er synd. Videre kunne de godt ha tatt med semiakvatiske arter som nøkkerosebladbillen (*Galerucella nymphaeae*) da denne kan være meget tallrik og karakteristisk på nøkkeroseblader mange steder, eller pyraliden *Danacaula mucronella*.

Ellers må det sies at dette verket er et «møst», og særlig utgjør den et utrolig viktig supplement til den nylig utkomne Limnofauna Norvegica (K. Aagaard og D. Dolmen, 1996). Når man bor i et land som Norge med over 400 000 innsjøer og sikkert enda flere elver og bekker, bør denne boka være obligatorisk i bokhylla til enhver som er opptatt av insekter (og andre dyr). Bøkene kan bestilles fra Apollo Books. Prisen på hvert bind er 400 danske kroner, eller 700 danske kroner hvis man bestiller begge. Prisen er altså nokså høy, men ikke høyere enn at det burde gå. Dessuten trenger man ikke opplyse en eventuell hustru om prisen...

Ole Lonnve

LESERBREV:

Angående destruktiv insekt-samling

Jeg skriver denne meningsytringen på grunn av at jeg ser med bekymring på visse typer innsamlingsaktivitet som jeg har registrert i den siste tiden. Jeg vil tro at jeg når den «rette» målgruppa ved å benytte meg av *Insekt-Nytt*. Hele saken dreier seg om visse destruktive metoder for insektfangst som påviselig har foregått i noen av våre mest verneverdige skoger den siste tiden, ja til og med i områder som er vernet etter naturvernloven! Disse metodene går ut på å ødelegge substratene for å finne insekter.

Jeg viser til følgende eksempler:

Eksempel 1:

Den fagbiologiske gruppa «Siste sjanse» ved Naturvernforbundet i Oslo og Akershus registrerte våren 1995 et meget spesielt og verneverdig område med eikeskog i Vestfold. Registreringene fortsatte i 1996, og etterhvert har områdets botaniske verdier blitt godt dokumentert, bl.a. med flere nye lavarter for Norge. «Siste sjanse» hadde lenge et godt forhold til grunneier, og vedkommende sa seg ikke uvillig til å sette av store arealer med skog som administrative fredningsområder. Grunneier har hele tiden vært påpasselig med hvem som ferdes i området, og hva slags undersøkelser som

har foregått her - på en positiv måte etter min mening.

Etterhvert har dette området blitt kjent også i entomologiske kretser, noe som har ført til aktivitet i området. Denne aktiviteten er registrert av grunneier, noe som medførte at vedkommende reagerte kraftig i brevets form overfor meg personlig. Det var registrert bl.a. synlige tegn på at det hadde vært spikket og hogget på eldre forekomster av død ved. Grunneieren sier videre at de «har fått kunnskaper som gjør at vi (grunneieren) registrerer med ganske stor sikkerhet spesielt verdifulle arealer, selv om våre artskunnskaper ikke er de beste. Etter det vi nå erfarer, vil vi kun registrere dette for eget bruk, ikke fordi vi er redd for vern av områder, men for å verne områdene mot samlere og tvilsomme økologer».

Eksempel 2:

Et annet område i Vestfold som også er kjent og registrert, med påfølgende offentliggjøring av «Siste sjanse» i 1996, har i 2-3 års tid vært kjent som et entomologisk «valfartssted». Det er meg bekjent at død ved her også har blitt hogd opp for å finne sjeldne biller.

Eksempel 3:

I et tredje løvskogsområde som befinner seg i Aust-Agder, ble en entomolog med

to økser i sekken påtruffet våren 1996. Entomologen kunne bekrefte at han skulle samle insekter i død ved. Løvskogsområdet er en av de mest verneverdige løvskogene på Sørlandet, bl.a. med en god populasjon av sinober-billa (*Cucujus cinnaberinus*), som er ett av de få insektene som er foreslått fredet etter naturvernloven. Dessuten står den på Bernkonvensjonens liste over internasjonalt truede arter. Arten ble oppdaget i dette området i 1990.

I august 1996 ble området befart av undertegnede, og jeg kunne med stor skuffelse stadfeste at det hadde foregått ting i dette vakre området. Mye stående og liggende død osp og noe bjørk og eik hadde systematisk blitt barkflekket. Store barkflak lå på bakken mange steder. Det var også flere tydelige hogstmerker i død ved.

Med visshet om at dette området huser flere sjeldne og truede sopp- og lavararter som ofte vokser på noe løs, død bark av eik og osp, bl.a. den sårbare soppen greinkjuke (*Pachykytospora tuberculosa*) og gammelskogslaven ospeblæreglye (*Collema subnigrescens*), er slike innsamlingsmetoder i et så stort omfang meget betenkelig.

At vedkommende entomolog hadde vært på jakt etter sinoberbille er vel ganske sikkert, og det er derfor nærliggende å spørre seg om det i det hele tatt er nødvendig å fjerne flere individer av arten fra denne nyoppdagete og allerede godt dokumenterte lokaliteten. Etter min mening er dette et stygt eksempel på destruktiv samling.

Eksempel 4:

I juni 1996 besøkte jeg et lite urskogsreservat i Telemark, med stor, gammel furuskog. I dette reservatet var mange grove stokker opphogd. Særlig var store stykker av stokkenes underside systematisk hogd av. Jeg skal ikke hardnakket påstå at dette var utført av entomologer, men sjøl kjenner jeg ikke til noen andre organismer som klarer dette. Dette må være et klart eksempel på destruktiv samling.

Som lekmann på insektfronten, tar jeg meg den frihet å spørre om dette er den riktige måten å samle insekter.på? Jeg er helt overbevist om at de som bedriver destruktiv innsamling finner sjeldne dyr - kanskje til og med mange eksemplarer av hver art, men hvor er helhetstanken og hva er det etiske aspektet ved dette? Sjøl har jeg en del innvendinger omkring dette:

1) Død ved er levested for mange arter fra ulike organismegrupper.

Jeg vil tro (og jeg har observert) at destruktiv innsamling av insekter også er selektiv innsamling. Som ved all annen innsamling av arter for dokumentasjon av en forekomst, vil jeg tro at insektsamling innebærer en god porsjon leting. Det vil i dette tilfelle si at innsamling på denne måten ødelegger uforholdsmessig mye død ved, som igjen er levesteder for arter som samleren forkaster som «uinteressante», eller som samleren ikke kjenner.

For å henvise til eksempel 3 og 4 ovenfor, så vil omfattende opphogging og barkflekking ødelegge potensielle substrater for mange truede sopp-, lav-, mose- og insektarter. Derfor vil denne innsamlingsmetoden gå utover mange

organismegrupper. Spesielt urovekkende er det når slik aktivitet foregår i noen av de «fineste» skogene vi kjenner til på Østlandet.

2) Det foregår en suksesjon i død ved

Både sopp, lav og ikke minst insekter opptrer i *suksesjoner*. Et utall av undersøkelser understøtter dette. Ødeleggelse av død ved, inkludert løs bark, vil trolig bryte eller endre en slik suksesjon. Jeg vil tro at hvis man går spesifikt på død ved av ett treslag, en bestemt nedbrytningsfase og en bestemt dimensjon, vil man kunne bidra til å bryte en suksesjon i et område, spesielt i et mindre reservat som det er snakk om i eksempel 4. Dette bidrar igjen til en forrykkelse i den kontinuerlige tilgangen på død ved i en bestemt nedbrytningsfase, som mange arter trolig begunstiges av. Dette kan igjen føre til utarming av mangfoldet i et område.

3) Det er ikke tilfeldig hva slags substrat arter velger

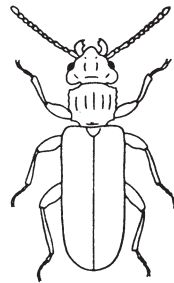
Med god kjennskap til flere organismegrupper, vet jeg at det ikke er tilfeldig hvor artene befinner seg. Jeg lar meg stadig forbause over hvor spesialiserte mange arter er, og jeg er etterhvert ikke forundret over at de fleste arter i naturen faktisk er sjeldne. Mitt utgangspunkt er botanisk, men når jeg ser hvor mange insekter som finnes, tror jeg med stor sikkerhet at jeg kan påstå at graden av spesialisering er enda større for insekter. Dette gjør at en samler hele tiden er på jakt etter de mest spesielle substratene i håp om å finne de virkelige godbitene. Det betyr i praksis at en ved destruktiv innsamling ødelegger nettopp de levestedene som det virkelig er mangel på i en skog.

Eksempler er spesielt grov ved, grove trær med løs bark eller hule edelløvtrær. Undersøkelser som dekker flere organismegrupper viser at mange sjeldne arter fra ulike grupper nettopp krever disse substratene. En selektiv, destruktiv innsamling vil derfor ødelegge levestedet for sjeldne arter innen mange grupper.

4) Destruktiv innsamling ødelegger for bevaringsbiologien, og fyrer opp under gamle argumenter mot vern av natur.

Mange argumenter svirrer i lufta for tiden. «Det var en svenske som plukket de siste individene av trønderlav i Norge» (før arten ble gjenoppdaget i 1994). «Zoologisk museum er full av skinn av hvitryggspetter skutt på Østlandet». «Botanikerne har klart å utrydde mange plantearter sjøl». Vi trenger ikke nye slike argumenter, men denne typen innsamling gir beklageligvis grobunn for nye argumenter i samme sjanger, noe som det ovenfor siterte brevet viser.

Dessverre opplever vi at mindre interessegrupper blir satt opp mot hverandre for å forsvare en nærings-virksomhet. At

Sinoberbille - *Cucujus cinnaberinus*

artsjegere har klart å utrydde arter har vi sett tidligere, og det er faktisk riktig at fettblad (*Liparis loeselii*) ble plukket ihjel i Norge. Dette problemet er enormt internasjonalt, og vi ser dessverre stadig noen usunne utskudd av «frimerkesamling» på både fugler, planter og insekter i Norge.

Jeg er mer og mer av den klare oppfatning at en art trenger bare å dokumenteres fra et område med et eller i noen tilfeller få eksemplarer som alltid til slutt doneres en nasjonal dokumentasjonsenhet. I tillegg er det viktig med ytterligere dokumentasjon for å påvise at en art finnes i et område hvor den tidligere er påvist, dvs. en reinventering etter en del år. For virveldyr og lett kjennelige arter av andre grupper er kun en lokalitetsfesting uten innsamling nok. Det er viktig at alle som holder på med kartlegging og innsamling av biologisk mangfold har en klar holdning til dette. Det er ikke første og siste gangen spørsmålet blir brakt på bane. Jeg stiller derfor spørsmålet: Kan destruktiv innsamling føre til at arter forsvinner fra et område/ en region/ Norge?

Etter min mening er tiden nå moden for å ta et oppgjør med denne typen innsamling, og det beste forumet for en slik diskusjon er Norsk Entomologisk Forening, som organiserer insektinteresserte i Norge.

Jeg er klar over at jeg med dette innlegget stikker handa inn i et vepsebol, men noen måtte gjøre det. Med bevissthet om at det finnes andre innsamlingsmetoder som ikke ødelegger substratet, mener jeg at den påpekte metoden kan og må skiftes ut. Jeg vet at Norsk Ornitologisk Forening stadig går gjennom nye

etiske debatter, bl.a. om reir-fotografering og ringmerking. I Norsk Botanisk Forening har det skjedd en mer stille bevisstgjøring, men det finnes eksempler på personer som har blitt utestengt på grunn av uvetting samling. Trolig har også andre biologiske foreninger gjennomgått en liknende prosess. «Siste sjanse» har en klar holdning om at dokumentasjon er viktig, men denne skal skje på en mest mulig skånsom måte, og bare hvis det ikke går merkbart ut over en arts evne til å overleve i et område. Dokumentasjonen skal være offentlig tilgjengelig for kontroll og videre bruk i kartlegging, utarbeidelse av rødlistor og forvaltning av natur. Sist, men ikke minst - all innsamlingsaktivitet i naturreservater skal godkjennes av myndighetene!

Jeg hadde et håp om at de få som arbeider med biologisk mangfold i Norge kunne være tjent med å ha en åpen og ærlig framferd. Det hadde vært fint å kunne stole på hverandre, og bli flinkere til å utveksle opplysninger om forekomster og områder, uten å være redd for at det går ut over det biologiske mangfoldet. Det kan dessverre se ut til at tiden ikke er moden for dette, og at hemmeligholdelse igjen kan bli et redskap for beskyttelse - denne gangen ikke mot skogbrukere som står klar med øksa!

Jeg vil svært gjerne ha et svar på denne meningsyttringen!

På vegne av «Siste sjanse»

Reidar Haugan
Fredrik Gladsgt. 22A
0482 OSLO

Nye gallmiddarter (Eriophyoidea)

Jac. Fjelddalen

I Insekt-Nytt Nr. 3, 1995 ga jeg en oversikt over 62 gallmiddarter fra materiale i eksikatsamlingen til Planteforsk Plan-
tevernet, Avd. skadedyr. Senere er det påvist ytterligere to nye arter.

Eriophyes macrochelus, var. pseudoplataneus (Nalepa)

Gallmiddene er årsak til lignende filt-
flekker på bladene av platanlønn som platanlønnfiltmidd (*Eriophyes pseudoplatani* Corti), men filtflekkene forekommer bare langs midtnerven og større sidenerver eller som rødaktige nerver på oversiden og brune filtflekker på undersiden (jfr. Fjelddalen 1995, s. 17).

Funn på platanlønn (*Acer pseudoplatanus*): AK: Ski 1906, Ås 1993. VE: Tønsberg 1962. BØ: Hole 1960. Alle eksikater er identifisert av C. C. Coulianos. Arten er ny for Norge.

Vasates myrsinitis (Roivainen) (Syn. Phyllocoptes myrsinitis)

Av de mange arter av viergallmidder er denne arten årsak til 1-2 mm store vortelignende grønn-gule bladgaller. De forekommer særlig langs bladkanten, men også på bladplaten hvor de gjerne blir rødlig til fiolette, særlig på oversiden.

Funn på rynkevier (*Salix reticulata*): STI: Oppdal i 1880-årene*. HOI: Ulvik 1953. BV: Nore 1970. Alle eksikatene er identifisert av C. C. Coulianos. Andersson (1958) refererer et funn på rynkevier fra FN: Vardø 1956.

*Leg. A. Blytt. Hans etikett angir lokaliteten Kongsvoll, men ikke noe årstall. I følge hans publikasjoner har han samlet botanisk materiale på Kongsvoll i 1881, 82, 87 og 89.

Takk:

Jeg vil få rette en hjertelig takk til Dr. C. C. Coulianos for bestemmelse av materialet.

Litteratur:

Andersson, H. 1958. Några svenska och nordnorska cecidiefynd. *Opusc. Ent. XXIII*: 37-45.
Fjelddalen, J. 1995. Gallmidd (Eriophyoidea) på løvtrær, busker, frukttrær og bærbusker. *Insekt-Nytt 20 (3)*: 3-32.

Forfatterens adresse:

Jac. Fjelddalen
Skogveien 36
1430 Ås

Årsmelding for Norsk Entomologisk Forening

19.12.1995 - 10.12.1996

I perioden har foreningen hatt følgende personer i ombud:

Styret:

Formann	Forsker, dr.philos. Preben S. Ottesen, Oslo
Nestformann	Professor Johan Andersen, Tromsø
Sekretær	Cand.scient. Jan Arne Stenløkk, Randaberg
Kasserer	Dr. scient. Bjørn Økland
Styremedlemmer	Dr. philos. Arne Fjellberg, Tjøme
	Journalist Morten Falck, Oslo
	Cand. scient. Lars Ove Hansen, Drammen

Redaksjonen av Fauna norvegica Ser. B:

Redaktør	Førstekonservator John O. Solem, Trondheim
Medlemmer av redaksjonskomiteen	Dr.philos. Arne Fjellberg, Tjøme
	Dr. philos. Knut Rognes, Stavanger
	Førstekonservator Arne Nilssen, Tromsø

Redaksjonen av Insekt-Nytt

Redaktør	Cand.scient. Ole J. Lønnve, Bærum
Medlemmer av redaksjonskomiteen	Cand.scient. Jan Arne Stenløkk, Randaberg
	Fotograf Devegg Ruud, Drammen
	Cand.philol. Øistein Berg, Asker

Redaktører av Insecta Norvegiae:

Førstekonservator Lita Greve Jensen, Bergen
Førsteamanuensis Trond Andersen, Bergen

Distributør:

Adm. dir. Jac. Fjelddalen, Ås

Revisor:

Professor Ragnhild Sundby, Ås

Valgkomité:

Professor Alf Bakke, Ås

Professor Sigmund Hågvar, Ås

Norsk medlem i rådet i Scand. Soc. Ent., utgir Ent. Scand.

Professor Lauritz Sømme

Kontaktmann vedr. norske insektnavn:

Cand. scient. Lars Ove Hansen, Drammen

Representant i Samarbeidsrådet for bevaring av biologisk mangfold (SABIMA):

Professor Sigmund Hågvar

Verneutvalgets medlemmer:

Professor Sigmund Hågvar, Ås (formann)
Førsteamanuensis Trond Andersen, Bergen
Konsulent Torstein Kvamme, Ås
Dr. scient. Fred Midtgaard, Ås
Lektor Tore R. Nielsen, Sandnes
Førsteamanuensis Torstein Solhøy, Bergen
Lærer Leif Aarvik, Ås

NEFs datautvalg:

Dr. scient Yngvar Berg, Drammen
Cand. scient. Lars Ove Hansen, Oslo
Konsulent Torstein Kvamme, Ås
Førstelektor Bjarne Meidell, Bergen
Dr. philos. Preben Ottesen, Oslo
Kontorsjef Dagfinn Refseth, Trondheim

Styret for NEFs fond:

Førstekonservator Lita Greve Jensen, Bergen
Professor Arne Semb-Johansson, Oslo
Førstekonservator John O. Solem, Trondheim

Medlemstall pr 25.10.1996 var 380 (351 norske medlemmer og 29 utenlandske). Dette er en økning på 3 utenlandske og 11 norske medlemmer siden samme tid i fjor. I løpet av 1996 er det kommet 40-50 forespørsler om medlemskap i foreningen, hvorav 2/3 har resultert i nye medlemmer. En rekke ikke-betalende medlemmer er strøket i løpet av året etter at to purringer ble sendt. Foreningen har ett æresmedlem: Astrid Løken.

Styremøter:

Det har vært avhold to styremøter, 13.3 og 26.11.

Møter:

Årsmøtet 18.12.1995 ble avhold på Biologisk Institutt, Universitetet i Oslo.

Foredrag ved nestformann Johan Andersen, Tromsø: «Elvebredder - en interessant, men neglisjert biotop».

Ved valget ble samtlige styremedlemmer gjenvalgt. Geir Søli tok over etter Lauritz Sømme som norsk medlem i rådet i Scand. Soc. Ent.

Andre aktiviteter:**SABIMA**

Samarbeidsrådet for bevaring av biologisk mangfold (SABIMA) ble stiftet 7.5.96 som et samarbeide mellom en rekke norske, faglige naturforeninger (Norsk Biologforening, Norsk Botanisk forening, Norsk Entomologisk forening, Norsk Limnologforening, Norsk Ornitologisk forening, Norsk Soppforening, Norsk Zoologisk forening, Nyttevekstforeningen, Foreningen Våre Rovdyr). Formannen og Sigmund Hågvar, som er NEFs faste representant i SABIMA, deltok på møtet.

I formålsparagrafen til SABIMA står det: «Samarbeidsrådet skal særlig arbeide med saker som angår de biologiske fagdisiplinene, med spesiell vekt på kartlegging og bevaring av biologisk mangfold. Vi vil legge vekt på informasjonsarbeid, deltagelse i offentlige debatter og etterutdanning av undervisningspersonell. Vi ønsker å øke befolkningens motivasjon for å ta vare på naturen, ved å øke bevisstheten og kunnskapene om det biologiske mangfoldet. Vi vil både delta i og støtte organisert kartlegging av flora og fauna i Norge. Vi ønsker å bistå myndighetene både gjennom utredninger og ved at foreningene blir hørt i relevante spørsmål. Vi ønsker å være en premissleverandør og et koordinerende organ både når vi tar et selvstendig initiativ i saker vi ser som viktige, og når myndighetene eller organisasjoner henvender seg til oss. Samarbeidsrådet fremmer saker innen arbeidsfelt der foreningene er enige. Formålet er å samle kreftene om viktige arbeidsområder og å koordinere arbeidet slik at man oppnår størst mulig effekt».

SABIMAs første produkt er et skriv, foreløpig på ca. 80 sider, med tittelen «Biologisk mangfold. En statusrapport». Arbeidet ble drøftet på en SABIMA-møte på Tomb i Østfold, støttet med kr. 40.000 av Miljøverndepartementet. Rapporten lister alle høyere taxa av planter og dyr i Norge og angir artsantall, kunnskapsstatus, verneverdier og trusler mm. Insekter omtales på ordensnivå. Styret i NEF sendte 3.9.96 ut spørreskjema til utvalgte spesialister og fikk god respons. Entomologene har bidratt med ca 1/4 av rapportens totale volum. Et sammendrag av rapporten er alt brukt av Miljøverndepartementet til en kommende stortingsmelding om Bærekraftig Utvikling. Full rapport vil trolig trykkes som en DN-rapport.

Internett

Det er i 1996 jobbet med å legge ut informasjon fra NEF på Internett. Ommund Bakkevold i Sandnes har lagt ut Insekt-Nytt på prøve, ennå ikke allment tilgjengelig. Forslag til innhold for hjemmesiden er laget, og en del datafiler samlet. Det er undersøkt en rekke muligheter for å legge ut info gratis. Arbeidet er kommet langt, og det håpes på et gjennombrudd, dvs. offentlig tilgjengelighet, i løpet av 1997.

Vernesaker

Foreningen har gitt uttalelser i flg. vernesaker:

- Sertifisering av skog i Norge (om bærekraftig skogbruk).
Utspill fra Verdens Naturfond.
- Entomologisk verneverdi av Losbyelva, Lørenskog kommune (spesiell øyestikkerfauna).
- Restaurering av «Jenteisen», Moutmarka, Tjøme (nedgrøing av entomologisk verdifulle tjern).
- Utvidet verneplan for barskog.
- Evaluering av Naturvernåret-95.
- Aktivitetshefte ang. insekter for Blekkulf.

Formannen representerte NEF og hold entomologisk foredrag på seminaret «Biologisk mangfold i Oslo», der bl.a. miljøbyråden var til stede.

Foreningens lupe

Binokularlupen ble i mars 1996 overlevert fra Kai Berggren, Kristiansand, til Magne Flåten, Kjølmannskjær, som vi ha den i perioden 1/4-1996 - 1/4-1997.

Fauna norvegica Serie B (Norwegian Journal of Entomology):

Utgivelsen er noe forsinket. Nr 2 Vol. 42 (1995) kom tidlig på nyåret, mens for 1996-årgangen kom nr. 1 Vol 43 i juni. Fra og med 1996 betaler foreningen kr. 70 pr. medlem pr. år til NINA for tidsskriftet, som sendes til alle medlemmene av NEF. Det har fra NINAs side blitt antatt at summen var kr. 100 pr. medlem pr. år. Denne misforståelsen er det nå ryddet opp i.

Insekt-Nytt: Årgang 20, nr. 3 1995 utkom i januar 1996
 Årgang 20, nr. 4 1995 utkom i november 1996
 Årgang 21, nr. 1/2 1996 utkom i november 1996
 Årgang 21 nr. 3 1996 er nesten ferdig og utkommer rundt nyttår

Insekt-Nytt distribueres til alle NEFs medlemmer, samt til 9 biblioteker og 20 offentlige kontorer, journalister o.a. Totalt utgis det derfor 414 eksemplarer av Insekt-Nytt.

Insecta Norvegiae: Nr. 6 utkom i 1996 (en bibliografi over norske døgnfluer, øyestikkere og steinfluer 1882-1993, av I. Stokkeland)

Norske Insekttabeller: Optrykk av nr. 7 og 8-85.

Driftsstøtte: For 1996 er det gitt driftsstøtte fra Miljøverndepartementet på kr. 20 000.

Foreningens tilstand:

Foreningen har en stabil kjerne av medlemmer, men utenfor denne kjernen er det en forbausende stor «turnover» av personer. Det viser seg imidlertid av avgang og tilgang balanserer hverandre.

Foreningens økonomi er sunn, men stram. Kostnadene til Insekt-Nytt har økt de senere år. Riktignok ble medlemsavgiften hevet fra kr. 130 til kr. 150 i fjor, men dette ble spist opp av økte utgifter til Fauna norv. Ser. B. Forutsatt at vi får kr. 20 000 fra Miljøverndepartementet til neste år vil budsjettet dog holde.

Interessen for insekter synes å ha økt. I særlig grad trenger det nå gjennom at det store biologiske mangfold i verden består av insekter. At NRK sender «Hærskarenes rike» i beste sendetid øker oppmerksomheten omkring insektene - kanskje også fordommene? NEF har en viktig rolle å spille i ved saklig å informere om insektene og skape interesse for dem.

Insekt-Nytt lages og distribueres fortsatt på dugnad, og sliter fortsatt med å følge tidsplanen. Denne ble sterkt forskjøvet etter flere krevende nummer i 1995 og -96, p.g.a. delvis ny redaksjonsgruppe, nytt trykkeri og overgang fra Mac til IBM-basert datasystem. Planen er å komme med alle fire 1997-nummer i løpet av neste år. Redaksjonen trenger å utvide sitt mannskap med minst én person.

Stofftilgangen til Fauna norvegica Ser. B er meget god - nesten for god. Det har vært inntil to års ventetid fra et manus sendes inn til det trykkes, men dette er nå kortet ned. Om ventetiden øker ytterligere, må foreningen tenke på løsninger, enten ved økning av sidetallet (krever mer penger), ved å refusere innlegg, eller ved å stille større krav til innkorting av artiklene.

Det gis ypperlige tilbud til mange av våre medlemmer gjennom lokalforeningene. Møter og ekskursionsjoner blir arrangert. Denne virksomheten er miljøskapende og viktig, og bør støttes opp i økende grad fra sentralt hold.

Samarbeidet med SABIMA har hittil gått knirkefritt og produktivt. NEF spiller en vesentlig rolle i rådet, og vi håper på fortsatt godt og utviklende arbeide i årene framover.

Preben Ottesen
foirmann

Jan Arne Stenløkk
sekretær

Regnskap for Norsk Entomologisk Forening 1996
28/11-95 - 26/11-96

A. Postgirokonto 0806 5440920:

	Inn	Ut
Kontigent	55585,02	
Driftsstøtte fra Miljøverndepartementet	20000,00	
Salg av særtrykk oa. + porto	11613,37	
Renter 1995	520,09	
gaver	502,00	
Fauna norv.Ser.B, tilskudd til drift (96 og deler av 97)		38900,00
Insekt-Nytt, trykking (4-95 og 1/2-96)		23500,00
Insekt-Nytt, utsendelse		1512,00
Insecta norvegiae, porto/frakt		288,00
Norske insekttabeller (optrykk nr.7 og 8-85)		4532,55
Porto distributør		2000,00
Porto andre utsendelser		8222,00
Rekvisita (blankett-trykking, kopiering)		2292,87
Gebyrer		537,00
Kjøp av fondsandeler i G-STAT		1300,00
På postgiro ved regnskapsårets start (28.11.1995)	22371,74	
På postgirokonto ved regnskapsårets slutt (26.11.1996)		27507,8
<hr/>		
Hovedsum	<u>110592,22</u>	<u>110592,22</u>

B. Distributøren (6.12.95 - 30.11.96):

	Inn	Ut
Fra kasserer, NEF	2000	
Porto ved salg av trykksaker		1494
Porto ved korrespondanse, trykksaker etc.		331
Beholdning av frimerker 6.12.95	253	
Beholdning av frimerker 30.11.96		428
<hr/>		
Hovedsum	<u>2253</u>	<u>2253</u>

C. Fondet for Norsk Entomologisk Forening (31.10.95 - 31.10.96):
G-stat, konto nr. 8380.08.57255 VPS kontonr. 23020.0007188

	Inn	Ut
Kjøp av 1,1724 andeler, 10.5.96		1300
Gevinst i perioden	6902,03	
Beholdning 31.10.95 (54,0182 andeler)	62659,96	
Beholdning 31.10.96 (60,385 andeler)		68261,99
Hovedsum	<u>69561,99</u>	<u>69561,99</u>

Ås, 6.12.1996

Revidert, Ås

Bjørn Økland
(kasserer)

Ragnhild Sundby
(revisor)

**Husk å betale medlemskontigent
for 1997**

**(giro var vedlagt i forrige
Insekt-Nytt)**

Rettledning for bidragsytere:

Manuskripter må være feilfrie, men enkelte overstrykninger og rettelser godkjennes såfremt de er tydelige. Både maskin- og håndskrevne artikler godtas. Redaksjonen benytter databehandling i det redaksjonelle arbeidet, og vi oppfordrer skribenter til å sende inn manuskripter på disketter, Macintosh- eller IBM-kompatible, hvis dette er mulig. Send i alle tilfeller med en utskrift av artikkelen.

Insekt-Nytts populærvitenskapelige hovedartikler struktureres som følger: 1) *Overskrift*; 2) *Forfatteren(e)s navn*; 3) *Artikkelen*, gjerne innledet med en kort tekst som fanger leserens oppmerksomhet og som trykkes med halvfete typer. Splitt hovedteksten opp med mellomtitler. Bruk populære mellomtitler, f. eks. «Fra malurt til tusenfryd» istedenfor «Næringsplanter»; 4) *Evt. takk til medhjelpere*; 5) *Litteraturliste*; 6) *Forfatteren(e)s adresse(r)*; 7) *Bildeckster* og 8) *Evt. tabeller*.

Alle disse punktene kan følge rett etter hverandre i manus. Latinske navn understrekes. Send bare ett eksemplar av manus. Bruk forøvrig tidligere nummer av Insekt-Nytt som eksempel.

Illustrasjoner. Vi oppfordrer bidragsytere til å legge ved fotografier og tegninger. Insekt-Nytt settes opp i A4-format. Tegninger, figurer og tabeller bør derfor innleveres ferdige til å klistres inn i bladet, tilpasset 8,9 cm bredde for én spalte, eller 18,4 cm over to spalter. Dette vil spare redaksjonen for både tid og penger, men vi kan forminske dersom det er umulig å levere de ønskede formater. Fotografier innleveres uavhengig av spaltebreddene, men send ikke svart/hvit fotografier som er vesentlig mindre enn den planlagte størrelsen i bladet. Farge-dias kan innleveres, men svart/hvitt bilder gir best kvalitet. Store tabeller bør innleveres ferdige til trykk (altså som illustrasjoner).

Korrektur. Forfattere av større artikler vil få tilsendt en utskrift for retting av trykkfeil. Den må sendes tilbake til redaksjonen senest et par dager etter at man mottar den. Store endringer i manuskriptet godtas ikke. Korrektur av små artikler og notiser foretas av redaksjonen.

Forfattere av større artikler vil få tilsendt 5 eksemplarer av bladet.

Norsk Entomologisk Forening

Postboks 386, 4001 Stavanger

Postgiro: 0806 5440920, Gustav Vigeland's vei 32, 0274 Oslo.

Styret:

Formann: Preben Ottesen, Folkehelse, Postboks 4404 Torshov, 0403 Oslo (22 04 24 25).

Nestformann: Johan Andersen, Universitetet i Tromsø, Institutt for Biologi og Geologi, Dramsveien 201, 9037 Tromsø (77 64 43 85).

Sekretær: Jan Arne Stenløkk, Postboks 386, 4001 Stavanger (51 41 08 26).

Kasserer: Bjørn Økland; NISK, Høgskoleveien 12, 1432 Ås (64 94 90 41).

Styremedlemmer: Morten Falck, Karl Flodsv. 5, 0953 Oslo (22 64 92 39); Arne Fjellberg, Gonveien 38, 3145 Tjøme (33 39 17 24); Lars Ove Hansen, Zoologisk Museum, Sarsgt 1, 0562 Oslo (22 85 16 80).

Distributør (Salg av trykksaker fra NEF): Jac. Fjeldalen, Statens plantevern, Fellesbygget, 1432 Ås.

Kontaktpersoner for de forskjellige insektgrupper:

Teger: Sigmund Hågvar, Postboks 5014, 1432 Ås–NLH (64 94 84 51). *Bladlus:* Christian Stenseth, Statens plantevern, Fellesbygget, 1432 Ås (64 94 92 93). Leif Aarvik, Nyborgveien 19 A, 1430 Ås (64 94 24 66); *Tovinger:* Tore R. Nielsen, Sandvedhagen 8, 4300 Sandnes (51 66 77 67). *Biller:* Torstein Kvamme, NISK, Høgskoleveien 12, 1432 Ås (64 94 96 93). *Årevinger:* Fred Midtgaard, Parallellen 19A, 1430 Ås (64 94 23 57). *Øyestikkere:* Hans Olsvik, 6598 Foldfjorden (71 64 52 94). *Andre grupper/generelle spørsmål:* Jan Arne Stenløkk, Kyrkjeveien 10, 4070 Randaberg (51 41 08 26).

Lokalforeninger/kontaktpersoner i NEF:

Tromsø entomologiske klubb, v/Arne Nilssen, Tromsø museum, 9000 Tromsø.

NEF/Trøndelagsgruppa, v/Oddvar Hanssen, NINA, 7004 Trondheim.

Entomologisk Klubb, c/o Entomologisk seksjon, Zool. Institutt–Zool. Museum, Univ. i Bergen, Muséplass 3, 5007 Bergen Univ.

Jæren entomologklubb, v/Ommund Bakkevold, Asperholmen 1, 4300 Sandnes.

Larvik Insekt Klubb, v/Stig Otto Hansen, Gamle Stavernsvei 28, 3250 Larvik.

Drammenslaget/NEF, v/Yngvar Berg, Gråbeinsletta 13, 3030 Drammen.

Numedal Insektregistrering, v/Bjørn A. Sagvolden, Postboks 33, 3626 Rollag.

NEF avd. Oslo & Akershus, v/Rune Christensen, Hans Rustadsv. 1, 2008 Fjerdingby (63 83 18 47).

Leica

Stereo - mikroskoper i alle prisklasser

Leica Mikroskopi AS
Postboks 48 Veitvet, 0518 Oslo
Østre Aker vei 206 F, 0596 Oslo
Telefon 22 25 22 70, Telefax 22 16 32 32

